

Posudek vedoucího diplomové práce

Záchranář: sonda do každodennosti jedné profese

Vedoucí: Tomáš Samek

Diplomová práce Petry Benešové se zaměřuje na profesi záchranářství, kterou ohledává z různých perspektiv – od historické, přes sociologickou a sociálněpsychologickou až po antropologickou. Přitom se soustřeďuje na tyto výzkumné otázky: Jak povolání záchranáře ovlivňuje jeho aktéry? Jak se již existující sociální vazby podepisují na akceschopnosti záchranářů jako jednotlivců i týmu?

Studentka se opírá o kvalitativní metody, zejména polozúčastněné pozorování, usnadněné a zároveň i komplikované tím, že její otec léta jako záchranář pracuje, takže pro autorku nejde o prostředí zcela nové: hledá tudíž zpočátku jak autodistanci od tématu, s nímž se v nerefléktované podobě seznámila a zažila ho dřív, než tušila, že bude jednou tvořit terén její práce, tak a souběžně s tím se snaží naopak do terénu víc proniknout a přiblížit se mu jako zúčastněná výzkumnice. Tohoto riskantního dvojpohybu si je autorka vědoma a poctivě se k němu přiznává, byť spíš jako k holému faktu než jako k sofistikovanější sebereflexi. Z této autoetnografické situovanosti by bylo jistě možné vytěžit víc – a tohle konstatování platí bezmála pro všechny autorkou prezentované popisy: vždy se věci dotýkají, často z mnoha různých hledisek, ale jen letmo, povrchně a nedotaženě. Autorčina největší potíž: udržet ohnisko pozornosti. Nekalit ho množstvím vzájemně se protirečících perspektiv. Jako by se na zkoumaný jev neustále dívala skrze několikery brýle současně a neuměla si mezi nimi pořádně vybrat. Výsledek působí rozmazaně.

Textu by prospělo, kdyby z něho autorka vyřadila některé podružnosti a naopak nad jinými body se zamyslela do větší hloubky a koherentněji. To říkám navzdory tomu, že diplomantka předložila práci poměrně pěknou, povětšinou srozumitelně, jasně a místy čtivě napsanou, literárně informovanou a v celkovém rozvrhu i poměrně logicky koncipovanou.

Na své výzkumné otázky autorka odpovídá, ovšem způsobem, vlastním jejímu psaní: trochu roztěkaně, povšechně, ne vždy dost soustředěně – je to spíš soubor zajímavých střípků a postřehů, nepropojený ovšem hlubší jednotící nití, která by uvedené poznatky dokázala semknout v pevný tvar. Příkladem takového psaní budiž kapitola 3.2, kde se autorka snaží usouvztažnit typické vlastnosti záchranáře s některými postuláty Nancy Scheper-Hughes: nápad sám o sobě dobrý, leč podaný spíš nepřesvědčivě: z této antropoložky čerpá jen jakési velmi povšechné floskule typu „Tělo spojené s myslí tvoří lidský organismus“ – truismy, které čtenář může najít v mnoha jiných zdrojích. Celou kapitolku studentka nazvala poněkud zoologizující terminologií: „Rozpoznávací znaky a vlastnosti záchranáře“. Obsah tomu však neodpovídá.

Nebo: při popisu role genderu v profesi záchranářů a záchranářek není myslím nutno vycházet z toho, že v nesedentarizovaných nativních společnostech jsou nejdůležitějším zdrojem obživy hlízy a různé rostliny, které sbírají ženy (str. 30): je to pravda, ale čtenář by chtěl slyšet o genderu takové pravdy, které se těsněji přimykají k hlavnímu tématu stati.

Leč ani pasáže, které se autorčina tématu týkají přímo, nejsou vždy promyšleny: je dobré, že si autorka uvědomuje důležitost Marxe pro obecnou teorii zboží, ale vůbec není jasné, proč se domnívá, že zdraví a lékařská péče jsou v naší společnosti zboží jako každé jiné, zboží, které si kupujeme stejně jako ostatní druhy tovaru. Ano, do jisté míry je to pravda; ale nelze přece tržní aspekt zdravotní péče takto zjednodušit, neboť mezi koupí rohlíku a čerpáním nemocenské je vzdor všem podobnostem také několik podstatných rozdílů, které ovšem autorka v dané pasáži zcela opomíjí: tím ovšem danou otázku trivializuje. Co chtělo být užitečným postřehem, mění se v neúnosnou simplifikaci problému.

Zpravidla píšu v posudcích nejprve o kladech a až poté o záporech. V tomto případě jsem postup otočil a začal negativy. Každý text je však třeba hodnotit vzhledem k průměru u nás odevzdávaných diplomových prací – a v tomto kontextu je třeba říct, že Petře Benešové se podařilo sepsat dílko vzdor všem jeho nedostatkům spíše nadprůměrné vzhledem k úrovni závěrečných prací u nás obhajovaných.

Zmíním tedy závěrem ještě několik dobrých stránek: 1. autorka se vyjadřuje jasněji než většina našich diplomantů (ne vždy jsou ovšem jasné její myšlenkové spoje); 2. i po formální stránce je práce ukázněnější a pečlivější než katederní průměr; 3. živé zaujetí pro téma, jímž je práce prodchnuta, také není obecně sdílenou vlastností závěrečných prací; 4. celková, takřkajíc shora viděná architektura textu je rovněž spíše nadprůměrná (ovšem opět: o to větší škoda, že v detailu není tato kostra naplněna konzistentním obsahem); 5. autorka dokáže čerpat ze zahraničních antropologických zdrojů.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ni známku **velmi dobře**.

V Praze 2. 5. 2016